

В. О. Дикий

Ковалівка

КОВАЛІВКА – село Миколаївського району [Миколаївської області](#). Знаходиться на правому березі *Південного Бугу*, за 50 км від Миколаєва та за 12 км від залізнич. ст. Зелений Гай. Площа 5,1 км². Насел. 2031 особа (2001), переважно українці. Пobl. К. досліджено поселення доби пізньої бронзи (кін. 2 тис. до н. е.), кургани доби бронзи (3–1 тис. до н. е.), скіф. часу (5–2 ст. до н. е.) і кочовиків 10–13 ст. У кургані Соколова Могила виявлено поховання багатой сарматки (3 ст. до н. е. – 1 ст. н. е.) з числен. дорогоцін. прикрасами. Засн. 1792 полковником Шостаком. Він переселив сюди 89 сімей кріпаків, яких купив у пн. р-нах України та в Центр. Росії. Поступово в кріпосну залежність потрапила й низка колиш. козаків Чорномор. козац. війська, які тут осіли після рос.-турец. війни 1787–91. На поч. 19 ст. володіння Шостака разом з кріпаками придбав колез. радник Кир'яков, а сусіднє с. Ткачівка (Авдотіївка), яке згодом злилося з К., – поміщик Чернявський. Поступово К. стала містечком. Від 1857 – волос. центр Одес. пов. Херсон. губ. 1882 тут мешкало 825, 1894 – 1548 осіб. 1864–96 навколо К. виникло 12 хуторів, переважно німців-колоністів. 1865 відкрито першу школу, 1873 почала працювати земська школа на 20 учнів, 1887 – церк.-парафіял. школа (при ній вперше створ. клас дівчат).

У 2-й пол. 19 ст. збудовано винокур. завод, на поч. 1910-х рр. також діяли 2 вітряних млини (мололи щорічно 3 тис. пудів зерна), маслобійня, 3 шевські майстерні. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. У лютому 1920 остаточно встановлено більшов. владу. Жит. чинили опір насильниц. колективізації, за що зазнали репресій і потерпали від голодомору 1932–33. Від серпня 1941 до березня 1944 – під нім.-фашист. окупацією. У березні 1944 під час форсування Пд. Бугу та взяття Андріїв.-Ковалів. плацдарму загинуло понад 10 тис. рад. воїнів. К. була визволена після 9-денних боїв. Нині у селі діють лісництво та мислив. госп-во. У К. – заг.-осв. школа, дитсадок; Будинок культури, б-ка; лікар. амбулаторія, фельдшер.-акушер. пункт. Функціонують реліг. громади УПЦ КП і УПЦ МП. Встановлено мемор. комплекс на честь форсування 1944 Пд. Бугу. Серед видат. уродженців – історик, агроном М. Кир'яков (19 ст.), піаніст, диригент, композитор, засл. діяч мистецтв РРФСР [Ф. Блуменфельд](#).

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Ковалівка / В. О. Дикий // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-9082>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).